

32. Ortaokul Öğretmenlerinin Güvenli Okul Algıları¹

Recep KOÇ²

Dilek KOÇ³

Muhammet ALAZCIOĐLU⁴

Bilal ÖZDEMİR⁵

Burak Abuzer TURUN⁶

APA: Koç, R. & Koç, D. & Alazcıoğlu, M. & Özdemir, B. & Turun, B. A. (2024). Ortaokul Öğretmenlerinin Güvenli Okul Algıları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö14), 587-599. DOI: 10.29000/rumelide.1456088.

Öz

Okulların eğitim-öğretimi fiilen uygulayabilmesi için öğretimin güvenli ortamlarda gerçekleşmesi gerekmektedir. Çünkü öğrencilerin kendilerini güvende hissetmedikleri bir okul, öğrenmelerine engel olur. Güvenli olmayan okullar öğrencilerin eğitim hayatlarında istenmedik ve kalıcı sonuçlar yaratmakta geleceklerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu sebeple, öğretmenlerin güvenli okul algıları eğitim-öğretim süreci için büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin güvenli okul kavramına yönelik görüşlerinin ortaya konulması ve güvenli okul algılarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesidir. Bu çalışmada çeşitli ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırma, 2023-2024 eğitim yılında Ankara ili Mamak ilçesi ortaokullarında görev yapan farklı branşlarda 184 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri “Okul Güvenliği Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir.

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Etik İzni: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Komisyonu Tarafından 12.12.2023 tarihli, 11054618.302.08.01 sayılı kararla etik izni verilmiştir.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %18

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 17.01.2024-**Kabul Tarihi:** 20.03.2024-**Yayın Tarihi:** 21.03.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1456088

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı / Teacher, Ministry of National Education (Ankara, Türkiye), recep kocum@hotmail.com, **ORCID ID:** 0009-0004-8304-2974, **ROR ID:** https://ror.org/oojga9g46, **ISNI:** 0000 0001 2179 4856, **Crossreff Funder ID:** 501100013898

³ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı / Teacher, Ministry of National Education (Ankara, Türkiye), dilekko06@hotmail.com, **ORCID ID:** 0009-0003-5204-4080, **ROR ID:** https://ror.org/oojga9g46, **ISNI:** 0000 0001 2179 4856, **Crossreff Funder ID:** 501100013898

⁴ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı / Teacher, Ministry of National Education (Ankara, Türkiye), sungur190686@gmail.com, **ORCID ID:** 0009-0003-0847-4630, **ROR ID:** https://ror.org/oojga9g46, **ISNI:** 0000 0001 2179 4856, **Crossreff Funder ID:** 501100013898

⁵ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı / Teacher, Ministry of National Education (Ankara, Türkiye), bilalozdemiroglu@gmail.com, **ORCID ID:** 0009-0009-6857-1962, **ROR ID:** https://ror.org/oojga9g46, **ISNI:** 0000 0001 2179 4856, **Crossreff Funder ID:** 501100013898

⁶ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı / Teacher, Ministry of National Education (Ankara, Türkiye), riikard_100@hotmail.com, **ORCID ID:** 0009-0005-3616-6840, **ROR ID:** https://ror.org/oojga9g46, **ISNI:** 0000 0001 2179 4856, **Crossreff Funder ID:** 501100013898

Araştırmanın bulgularına göre öğretmen algılarının cinsiyet, kıdem süresi, hizmet içi eğitim ve eğitim durumuna göre değiştiği, bunu yanı sıra bina yaşı, okul mevcudu gibi değişkenlerin öğretmenlerin görüşlerini etkiledikleri görülmüştür. Araştırma sonunda değişkenlere göre erkek öğretmenlerin, kıdem süresi fazla olan öğretmenlerin, hizmet içi eğitim almış olan öğretmenlerin, doktora yapmış olanların ve daha yeni binalarda görev yapan öğretmenlerin algılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Güvenli okul, Öğretmen algısı, Okul güvenliği

Secondary School Teachers' Perceptions of Safe Schools⁷

Abstract

For schools to implement education, teaching must take place in safe environments. A school where students do not feel safe prevents them from learning. Unsafe schools create undesirable and permanent results in students' educational lives and can significantly affect their future. For this reason, teachers' perceptions of safe schools are of great importance for the education process. This study aims to reveal teachers' views on the concept of safe school and to determine whether their perceptions of safe school differ according to various variables. In this study, the views of teachers working in various secondary schools on school safety were examined. The research was conducted with 184 teachers from different branches working in secondary schools in Mamak district of Ankara province in the 2023-2024 academic year. The data were obtained using the "School Safety Scale". According to the findings of the study, it was seen that teachers' perceptions varied according to gender, seniority, in-service training, and educational status, as well as variables such as building age and school size that affected teachers' opinions. At the end of the research, it was found that the perceptions of male teachers, teachers with more seniority, teachers who received in-service training, teachers with a doctorate, and teachers working in newer buildings were higher.

Keywords: Safe school; Teacher perceptions; School safety

1. Giriş

Güvenlik, insanoğlunun yaşam serüveninde tarihin en eski dönemlerinden itibaren en önemli konulardan birisi olmuştur. Öyle ki insanlar ilk sosyal birliklerini bu nedenle kurmuş, hayatta kalmaya çalışmışlardır. Bu haliyle güvenlik fizyolojik bir ihtiyaç olarak kalmamış sosyal ve psikolojik boyutları da içeren çok boyutlu bir kavrama dönüşmüştür (Akgün ve Başar, 2019).

⁷ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received – Turnitin / Rate: %18

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 17.01.2024-Acceptance Date: 20.03.2024-Publication Date: 21.03.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1456088

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

İnsan gereksinimlerini hiyerarşik bir yapıyla ortaya koyan Maslow da güvenlik ihtiyacının öneminin altını çizerek, nefes almak, yemek-içmek gibi en temel ihtiyaçlardan sonra güvenlik ihtiyacını yerleştirmiştir. Güvenlik temel ihtiyaçların başındadır ve insanların hayatlarını sürdürebilmesinde büyük öneme sahiptir. Bu temel ihtiyaç karşılanmadığında insanların yaşantısında pek çok olumsuz sonuca sebep olmakta, yaşamları sekteye uğramaktadır. Bu haliyle güvenlik, insan yaşamında bedensel ve ruhsal açıdan tam olarak iyilik halini, iş hayatımızda ise üretkenlik ve başarıyı etkileyen temel etmenlerden birisidir (Akgün ve Başar, 2019).

Bu çalışmada söz konusu olan okulların güvenliği kavramı ise hem sayıca geniş öğrenci topluluklarının var olduğu yerler olması nedeniyle hem de öğretmenlerin iş alanı olarak ele alınmış ve çok boyutlu olarak tartışılmıştır. Gelecek nesilleri yetiştirme misyonu bulunan okullar teknolojik ve sosyal tüm değişikliklerden büyük ölçüde etkilenmektedir. Bu değişiklikler okul içi öğretmen-öğrenci ya da akranlar arası ilişkileri de değiştirmiştir. Geçmişe göre daha farklı eğitim anlayışları benimsenmiş, öğretmenin odakta olduğu bir süreçten vazgeçilerek öğrenci merkezli bir anlayışa doğru kaymıştır. Bu anlayış öğrencilerin akademik gelişiminin yanı sıra sosyal ve duygusal gelişimini incelemiştir, bu alanlarda da öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri, gelişimini gözetmeye başlamıştır (Başar ve Çetin, 2013). Benimsenen bu yeni eğitim anlayışının sağlıklı olarak işleyebilmesi için çocukların buldukları ortama güven duymaları, kendilerini güvende hissedebilecekleri bir hale getirilmesi gerekir (Akgün ve Başar, 2019). Bu anlayışın öğrencilerin gelişim süreçlerinde olumlu etkileri olurken bir yandan da okul içi ilişkileri derinden etkilemiş, öğretmen ve öğrenci rollerinde değişimlere yol açmıştır.

Sağlıklı olarak eğitim ve öğretimi gerçekleştirebilmenin ilk şartı öğrenci ve öğretmenlerin güvenlik kaygısı taşımadan, korku ve endişe duymadan faaliyetlerini sürdürebilmesidir. Okul güvenliği kavramı ele alındığında, ilk olarak okul içi can güvenliğinin sağlanması, yaşanabilecek olası afet ve krizlere karşı hazırlığı, okul çevresinin sosyal ve fiziksel olarak güvenliğinin uygun şekilde düzenlenmesi şeklinde sıralanabilir (Turhan & Turan, 2012).

Okul güvenliği kavramına ilişkin farklı ve benzer pek çok tanımlama göze çarpmaktadır. Yapılan pek çok tanımlamada okul güvenliği kavramının farklı yönlerine dikkat çekilmektedir. Dönmez (2001) yaptığı çalışmada okul güvenliğini, “okul içi aktörlerinin tümünün kendini fiziksel, duygusal ve psikolojik olarak özgür hissetmeleri” olarak tanımlamıştır (s.12). Güven’in (2002) yaptığı tanımlamada ise daha genel bir ifadeye yer vererek “uygun eğitim ortamlarının sağlanmasına” dikkat çekmiştir (s.9). Dönmez ve Özer (2009) ise “öğrenci ve okul personelinin okul içi ya da çevresinden kaynaklanan suç, şiddet, saldırganlık, zorbalık, hırsızlık, tehdit, bağımlılık yapıcı çeşitli maddeler, taciz gibi durumlar ile okulda bir kriz ortamı yaratabilecek saldırı, yangın, deprem gibi büyük çaplı riskler karşısında güvenliğin en üst düzeyde sağlanması” şeklinde kavramı oldukça geniş tanımlamışlardır (s.2). Memduhoğlu ve Taşdan, (2008) ise diğer tanımlardan farklı olarak kavramın başlangıç ve bitiş sınırlarını belirlemiş, “okula gitmek için evden çıkışla başlayıp, tekrar evine gelinceye kadar ki tüm süreci kapsadığını” ortaya koymuşlardır (s.4).

Okul içinde ve çevresinde gelişen riskler okulların güvenliğini tehlikeye atmaktadır. Okul güvenliği son yıllarda eğitim kurumlarının çözmek de zorlandığı en büyük sorunlarından biridir. Bu sorununun yalnızca ülkemizde değil, farklı kıtalarda pek çok ülkenin de en önemli eğitim sorunlarından biri haline geldiği göze çarpmaktadır (Akyol, 2015). Güvenlik problemleri okullardaki eğitim faaliyetlerinin etkisinin azaltarak amaca ulaşmasını engelleyen nedenler arasındadır. Yalnızca okul içi ve olası riskleri belirleyebilmek ve bunları çözmek okul güvenliği kapsamında yeterli olamamaktadır. Okulun yaşayan ve çevresinden etkilenen sosyal bir yapı olduğunu kabul ettiğimizde çevresindeki çeşitli risklere müdahale ederek çözüm geliştirebilmesi her zaman mümkün olamamaktadır.

Okulların eğitim-öğretimi fiilen uygulayabilmesi için öğretimin güvenli ortamlarda gerçekleşmesi gerekmektedir. Çünkü öğrencilerin kendilerini güvende hissetmedikleri bir okul, öğrenmelerine engel olur. (Çalık, Özbay, Erkan, Kurt ve Kandemir, 2009).

Güvenli olmayan okullar öğrencilerin eğitim hayatlarında istenmedik ve kalıcı sonuçlar yaratmakta gelecekteki önemli ölçüde etkilemektedir. Eğitim kurumlarında bu temel ihtiyaç tehlikeye düştüğünde tıpkı insan yaşantısında olduğu gibi çeşitli olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütülmesine ciddi şekilde engel olarak, devamsızlık-okul terki, yüksek düzeyde kaygı, duygusal ve davranış sorunları, eğitimin niteliksizleşmesi, çalışma barışının bozulması, öğretmen ve öğrencilerin motivasyon kaybı, çalışma isteksizliği, veli memnuniyetsizliği ve katılımının azalması, okula yönelik olumsuz tutumların gelişmesi ilk akla gelen sorunlar arasında sıralanabilir.

Bu anlamıyla okul yöneticileri, öğretmenler, veliler, bilim insanları ve politika yapımcılar tarafından bu konu ciddiye ele alınmalı, değişen şartlar ve yeni oluşabilecek risklere karşı planlar ve hazırlıklar sürekli güncellenmeli ve geliştirilerek okul içindeki tüm bireylerin kendilerini güvenli, huzurlu hissedecekleri eğitim ortamları oluşturulmalıdır.

Literatüre bakıldığında Türkiye'de öğretmenlerin güvenli okul algılarına yönelik araştırmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Sürekli artan öğrenci sayısı ve farklılaşan okul güvenliği sorunları dikkate alındığında bu durum daha fazla araştırma yapmayı gerekli kılmaktadır.

Çankaya (2009), okul güvenliğine ait teorileri amaçları doğrultusunda risk unsurlarını azaltmak ve okulu geliştirmek için cazibe merkezine dönüştürmek olarak iki kategoride açıklamaya çalışmıştır. Okulun paydaşlarından kaynaklanan risk nedenleri yönetici ve öğretmenler tarafından belirlenerek gerekli önlemler alınmalı ve ailelerle ve çevredeki kurum ve yerel sivil toplum kuruluşlarıyla paylaşılmalı gerekli yasal düzenlemelerle uygun ortamlar oluşturulmasının önemli olduğunun altını çizmiştir.

Yıldırım (2017), lise düzeyindeki öğrencilerin ve öğretmenlerin güvenlik algıları ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla yaptığı çalışmada anne-babanın eğitim ve gelir durumu, ilçenin, okul türlerinin öğrenci güvenlik algısına ve başarısına etkisi de incelemiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin güvenlik algısı ile öğrenci akademik başarısı arasında orta düzeyde ilişki bulunurken öğretmenlerin güvenlik algıları ile öğrencilerin akademik başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını ifade etmiştir.

Akgün ve Başar (2019), okul güvenliğinin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelemiş ve elde ettiği bulgularda öğretmenleri öğrencilerine göre, erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre, kız öğrenciler ise erkek öğrencilere göre okulu daha güvenli bulduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmen algılarını ise göre öğretmenleri mesleki kıdem, okulundaki hizmet süresi, okulun eğitim durumu, okulun bulunduğu bölgenin sosyoekonomik durum ve okul mevcudu gibi değişkenlerin okul güvenliği algısını etkilediğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda öğrencilerin sınıf düzeyleri azaldıkça okulu daha güvenli buldukları sonuna da ulaşmışlardır.

Mwale (2006), öğrenme ve öğretme için güvenli okullar konulu çalışmasında, öğretmenlerin güvenli öğretme algılarının güven içinde bir öğrenme ortamına katkısını incelemektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin deneyimi, eğer öğrenciler daha fazla derse katılırsa, öğretmenlerin daha az disiplin sorunu yaşadıklarını göstermiştir. Bu çalışmada kullanılan kendi kendine çalışma programı, öğretmen eksikliklerini giderir. Çalışmalar öğretmen ve öğrenciyle birlikte kontrol edilir ve öğrenciler daha fazla

dahil olur. Sonuç olarak, öğretmen tutumları, öğretme ve öğrenme sürecinde sıkı ilişkiler kurulmasının daha güvenli öğrenme ve öğretme ortamları yaratılmasında etkili olduğu belirtildi. Bu programın diğer okullarda uygulanması okul güvenliği ile diğer sorunları çözebileceği ile ilgilidir sonucuna varmıştır.

Turner (2018), öğretmen ve öğrencilerin okullarda güven algılarını belirlemek için okullarda şiddeti önlemeye yönelik programların etkililiğini araştırmıştır ve uygulanan programların okullarda şiddet olaylarını azaltarak, daha güvenli okul ortamları yarattıkları sonucuna varmıştır.

Çalışmanın amacı öğretmenlerin güvenli okul kavramına yönelik görüşlerinin ortaya konulması ve güvenli okul algılarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit edilmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara da cevap aranmıştır:

- 1.Öğretmenlerin güvenli okula ilişkin algı düzeyi nedir?
- 2.Öğretmenlerin cinsiyetleri, güvenli okula ilişkin görüşlerini etkiliyor mu?
- 3.Öğretmenlerin eğitim düzeyleri güvenli okula görüşlerini etkiliyor mu?
- 4.Öğretmenlerin mesleki deneyimleri, güvenli okula ilişkin görüşlerini etkiliyor mu?
- 5.Öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci mevcudu güvenli okula ilişkin görüşlerini etkiliyor mu?
- 6.Öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bina yaşı güvenlik algılarını etkiliyor mu?
7. Öğretmenlerin okul güvenliği konusunda hizmet içi eğitim alıp almama durumu güvenli okul algılarını etkiliyor mu?

2. Yöntem

Bu bölüm, araştırma modeli, evren ve örneklem (çalışma grubu), veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi bölümlerini içermektedir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma güvenli okula ilişkin öğretmen algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesine yönelik betimsel ve tarama modelinde bir çalışmadır. Betimsel araştırmalarda verili durum olduğu gibi korunurken, değişkenler arası ilişkilere bakılmakta ve bu değişkenler üzerinden yordanmaktadır. Tarama modelleri ise geçmişte ya da halen mevcut olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda ölçek, anket ve gözlemlerden yararlanır. Araştırma konusu olan olay, kişi ya da durumlar, kendi koşulları içerisinde ve herhangi bir değişiklik yapılmadan tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2013). Bu çalışmada öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlandığı için tarama modeline uygun olduğu düşünölmektedir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Ankara ili Mamak ilçesinde ortaokul düzeyinde görev yapan öğretmenlerdir. Bu çalışmada örneklem grubu ise 2023-2024 güz döneminde 9 ortaokulda görev yapan farklı branşlardaki

184 öğretmeni kapsamaktadır. Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin demografik özellikleri incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	116	%63
	Erkek	68	%37
Mesleki Tecrübe	1-8 yıl	11	%6
	9-15 yıl	26	%32,1
	16-20 yıl	79	%42,9
	21 ve üstü	46	%25
Eğitim düzeyi	Lisans	138	%75
	Yüksek lisans	43	%23,4
	Doktora	3	%1,6
Okul mevcudu	50-350 mevcut	23	%12,5
	351-700 mevcut	54	%29,3
	701-1000 mevcut	64	%34,8
	1001-1500 mevcut	25	%13,6
	1501 ve üzeri mevcut	18	%9,8
Okulların bina yaşı	1-8 yıl	48	%26,1
	9-15 yıl	43	%23,4
	16-20 yıl	28	%15,2
	21 yıl ve üzeri	65	%35,3
Hizmet içi eğitim	Evet	89	%48,4
	Hayır	95	%51,6

Tablo 1'e bakıldığında, cinsiyet değişkenine göre; kadın 116 (% 63), erkek 68 (% 37) katılımcıdan, mesleki kıdem sürelerine göre; 1-8 yıl 11 kişi (%6), 9-15 yıl 26 kişi (%32,1), 16-20 yıl 79 kişi (%42,9), 21 ve üstü 46 kişiden (%25) oluşmaktadır. Eğitim düzeyi değişkenine göre lisans 138 kişi (%75), yüksek lisans 43 kişi(% 23,4), doktora 3 kişiden (% 1,6) oluşurken, bir başka değişken olan okul mevcuduna göre 50-350 mevcut 23 (% 12,5), 351-700 mevcut 54 (% 29,3), 701-1000 mevcut 64 (% 34,8), 1001-1500 mevcut 25 (% 13,6), 1501 ve üzeri mevcut 18 (% 9,8) kişidir. Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların bina yaşına bakıldığında 1-8 yıl 48 (% 26,1), 9-15 yıl 43 (% 23,4), 16-20 yıl 28 (%15,2) ve 21 yıl ve üzeri 65 (% 35,3) iken son değişken olan hizmet içi eğitim alma durumuna göre ise evet cevabı verenler 89 (% 48,4), iken hayır 95 (%51,6) cevabı vermiştir.

İlk bölümde katılımcılara cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi, öğrenci mevcudu, görev yaptığı okulun bina yaşı ve güvenli okul konusunda hizmet içi eğitim alıp almama gibi değişkenleri ölçen demografik sorular yöneltilmiştir. İkinci bölümde ise, katılımcıların güvenli okul algısını ölçmeye yönelik 6 alt boyuttan oluşan Güvenli Okul Ölçeği uygulanmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu ve Güvenli Okul Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak Gülcan ve Mihçı (2018) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Güvenli Okul Ölçeği seçilmiş ve uygulama öncesinde gerekli izin alınmıştır. Ölçek "Veli Katılımı", "Okulun Disiplin Politikası", "Okul Güvenliği ve Kayıt Sistemi", "Okulda Kriz Yönetimi", "Risk Altındaki Öğrencilerin Değerlendirilmesi ve Yönlendirilmesi", "Bilgi Paylaşımı" olmak üzere 6 alt boyuttan oluşmaktadır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada Güvenli Okul Ölçeği veri analizi sürecinde SPSS programından yararlanılmıştır. Ölçek, 36 maddelik olup her bir maddenin cevabı kesinlikle katılmıyorum (1), kesinlikle katılıyorum (5) arasında derecelendirilen 5'li Likert tipi bir ölçektir. Alt amaçlar doğrultusunda, değişkenler ve grup farklılıklarının analizinde Bağımsız grup t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Verilerin analizinde .05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

3. Bulgular

Birinci araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular

Öğretmenlerin güvenli okula ilişkin algı düzeyine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Güvenli Okula İlişkin Algı Düzeyleri

Boyutlar	N	Min.	Max.	\bar{X}	S
1. Veli katılımı	184	1,42	5,00	3,4416	,8478
2. Okulun disiplin politikası	184	1,45	5,00	4,6283	1,1807
3. Okul güvenliği ve kayıt sistemi	184	1,2	5,00	3,3143	1,0295
4. Okulda kriz yönetimi	184	1,07	5,00	3,3750	,9742
5. Risk altındaki öğrencilerin değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi	184	1,10	5,00	3,8791	,8870
6. Bilgi paylaşımı	184	1,19	5,00	3,5565	,9335

Tablo 2'de öğretmenlerin güvenli okulun alt boyutlarına ilişkin algı düzeyleri görölmektedir. Öğretmenlerin en düşük algı düzeyi okul güvenliği ve kayıt sistemi ($\bar{X} = 3,3143$) ile okulda kriz yönetimi ($\bar{X} = 3,3750$) olduğu, en yüksek algı düzeyi ise okulun disiplin politikası ($\bar{X} = 4,6283$) boyutu olduğu görölmüştür.

İkinci araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular

Öğretmenlerin cinsiyete bağlı güvenli okul algı düzeylerine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Analiz Sonuçları

	N	\bar{X}	S	t	Sd
Kadın	116	3,4600	,721	- 1,914	100

Erkek	68	3,6797	,800	- 1,863	100
-------	----	--------	------	---------	-----

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin güvenli okula ilişkin algı düzeylerinin cinsiyet değişkeninde erkek öğretmenlerin daha yüksek ($\bar{X} = 3,6797$) algıya sahip oldukları görülmektedir.

Üçüncü araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular.

Öğretmenlerin kıdemlerine göre güvenli okul algı düzeylerine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Kıdeme Göre Analiz Sonuçları

Kıdem	N	\bar{X}	S
1-8 yıl	11	3,2778	1,2483
9-15 yıl	48	3,5666	,66617
16-20 yıl	79	3,5918	,65048
21 ve üzeri	46	3,4909	,87313
Toplam	184	3,5412	,75698

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun 16-20 yıllık (n=79) kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Güvenli okul algısına bakıldığında ise 9-15 yıl ($\bar{X} = 3,5666$) ile 16-20 yıl arası ($\bar{X} = 3,5918$) kıdeme sahip olan öğretmenlerin algılarının birbirine yakın ve en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Dördüncü araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular.

Öğretmenlerin eğitim düzeylerine göre güvenli okul algı düzeylerine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5. Eğitim Düzeyine Göre Analiz Sonuçları

Kıdem	N	\bar{X}	S
Lisans	138	3,5125	,77561
Master	43	3,5917	,70457
Doktora	3	4,1389	,38889
Toplam	184	3,5412	,75698

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun lisans mezunu olduğu (n=138) görülmektedir. Güvenli okul algısına bakıldığında ise doktora mezunu olanların ($\bar{X} = 4,1389$) ile algılarının en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Lisans ve yüksek lisans derecesine sahip öğretmenlerin algı düzeylerinin birbirine yakın olduğu gözle çarpılmaktadır.

Beşinci araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular.

Öğretmenlerin görev yaptığı okuldaki öğrenci mevcuduna göre güvenli okul algı düzeylerine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Öğrenci Mevcuduna Göre Analiz Sonuçları

Öğrenci sayısı	N	\bar{X}	S
50-350	23	3,5266	,62689
351-700	54	3,4444	,76902
701-1000	64	3,5078	,86948
1001-1500	25	3,7844	,62912
1501 ve üzeri	18	3,6312	,57085
Total	184	3,5412	,75698

Tablo 6 incelendiğinde, okul mevcutları beş gruba ayrılmıştır. Gruplar arasında öğretmenlerin çoğunluğunun 701-1000 öğrenci mevcudu olan okullarda çalıştıkları görölmektedir (N = 64). Öğretmenlerin çalıştıkları okulun öğrenci mevcudu ile güvenli okula ilişkin algı düzeyleri dikkate alındığında 1001- 1500 öğrenci mevcudlu okullarda çalışan öğretmenlerin diğerlerine oranla daha yüksek bir algı düzeyine sahip olduğu görölmektedir (\bar{X} = 3,7844). Öğrenci mevcudu azaldıkça algının düştüğu dikkat çekmektedir.

Altıncı araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bina yaşına göre güvenli okul algı düzeylerine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Bina Yaşına Göre Analiz Sonuçları

Bina Yaşı	N	\bar{X}	S
1-8 yıl	48	3,6950	,63984
9-15 yıl	43	3,6292	,68622
16-20 yıl	28	3,4633	,90406
21 ve üzeri	65	3,4030	,79937
Toplam	184	3,5412	,75698

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun 21 ve üzeri bina yaşı olan okullarda görev yaptıkları (n=65) görölmektedir. Bina yaşının güvenli okul algısı etkisine bakıldığında ise 1-8 yıl (\bar{X} =3,6950) ile 9-15 yıl (\bar{X} =3,6292) arasında olanların ortalamalarının daha yüksek olduğu görölmektedir. Bina yaşı artıkça ortalamaların giderek düştüğu, bu haliyle 21 ve üzeri bina yaşı olan okullara ilişkin algının (\bar{X} =3,4030) en düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Yedinci araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim alıp almama durumuna göre güvenli okul algı düzeylerine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 8. Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre Analiz Sonuçları

	N	\bar{X}	S	t	Sd
Evet	89	3,6248	,822	- 1,455	100
Hayır	95	3,4629	,685	- 1,446	100

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma ortalamaları ile diğer değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu durum her iki değişken için anlamlı bir farka yol açmadığını düşündürmektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin güvenli okul kavramına yönelik görüşlerinin ortaya konulması ve güvenli okul algılarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit edilmesidir. Bu amaçla yürütülen nicel çalışma sonucunda katılımcıların kendi yaşantılarına göre okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin farklı olduğu görülmektedir.

Yapılan bu çalışmada öğretmenlerin güvenli okula ilişkin genel algılarının, en düşük algı düzeylerinin okul güvenliği ve kayıt sistemi ile okulda kriz yönetimi, en yüksek algı düzeyinin ise okulun disiplin politikası boyutu olduğu bulunmuştur. Okul disiplin politikası boyutunun yüksek bulunması konusunda günümüzde öğretmenler güvenli okul kavramı içerisinde okul disiplin politikalarının basat ve vazgeçilmez rol oynadığını düşünmektedirler. Öğrenciler arasında giderek artan akran zorbalığı, şiddet, çatışmalar okulların güvenliğini tehdit etmekte, öğretmenleri bu konuda daha duyarlı hale getirmektedir. Araştırmada öğretmenler tarafından okul içerisinde yaşanan ve güvenliği tehdit edebileceğini düşündükleri olası öğrenci sorunlarına karşı baş etme stratejilerinden biri olarak okul disiplin politikalarına ihtiyaç duydukları ve bu süreçte etkili bir önleyici süreç olarak gördükleri şeklinde kabul edilebilir. Kuralları herkes tarafından belli, şeffaf ve herkes için adil şekilde uygulanan disiplin politikaları öğrenci davranışları üzerinde olumlu etkisi olacağı açıktır. Günlük hayatta yapılan olumlu ya da olumsuz davranışın bir karşılığı olduğunun bilinmesi öğrencileri daha sorumlu ve buna uygun davranmaya iteceği düşünülmektedir. Okul disiplin politikaları cezayı içerdiği gibi ödüllendirici yönü ile de öne çıkmalıdır. Disiplin politikalarından anlaşılan sert kurallar ve cezalarla sınırlı olmayıp, olumlu ve doğru davranışın da fark edildiği, değerlendirildiği tarafı da etkin olarak işletilmelidir. Böylesi işleyen disiplin politikaları mevcut duruma müdahale yeteneğiyle kalmayıp, koruyucu ve önleyici özellikleriyle de okul güvenliğini artırıcı fonksiyon görevi görmektedir.

Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde cinsiyet değişkeninde erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre tüm alt boyutlarda okulu daha güvenli buldukları görülmüştür. Bu bulgu konuyla ilgili yapılan farklı çalışmalarla da paralellik göstermektedir. Çankaya (2010) ve Demirtaş (2007) yaptığı çalışmalarda da benzer bir sonuca ulaşılmış erkek öğretmenlerin okul güvenliği konusunda daha olumlu yaklaşıtlarını saptamıştır. Bu bulgulara karşın alan yazında farklı sonuçlara ulaşılan çalışmalar da olmuştur. Erçek (2018) öğretmenlerin cinsiyet ile okul güvenliğine ilişkin görüşleri arasında bir ilişki tespit edememiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden sayıca az olmalarına karşın doktora yapanların güvenli okul algılarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden doktora yapanların aldıkları eğitim nedeniyle ek bilgi ve becerilerle donanmış olmanın daha etkili çözümler

üretim öğretmenlere sorun çözme becerisi kazandırdığı, bu nedenle de içinde buldukları ortamları daha güvenli algıladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan kıdem sürelerine bakıldığında mesleğinin ilk yıllarında çalışan öğretmenlerin okulları daha güvensiz buldukları, öğretmenlerin kıdemi arttıkça algılanan güvenlik ortalamasının arttığını gözlemlemiştir. Kıdem süresi değişkeni sonuçlarına bakıldığında mesleğinin ilk yıllarında çalışan öğretmenlerin sorunlara müdahale konusunda daha az deneyime sahip olmaları, güvenlik algılarını olumsuz etkileyebileceği, mesleki deneyim, müdahale çeşitliği ve yeteneği arttıkça okulları daha güvenli algılayabileceklerini düşündürmektedir. Aynı zamanda mesleki kıdemleri az olan öğretmenlerin işe başlama, uyum ve yeni sosyal çevreye kabul, aidiyet hissetme gibi süreçlerin zaman alışı okulları daha güvensiz hissetmelerine neden olabileceği kabul edilebilir. Konuyla ilgili çalışmalara bakıldığında Barış (2018)'ın yaptığı çalışmada da benzer bulgulara ulaşılmış öğretmenlerin kıdem süresi azaldıkça okulu güvenli olma algılarının düşüdüğü tespit edilmiş, hizmet süresi fazla olan öğretmenlerin güvenlik algıları da en yüksek düzeyde bulunmuştur. Bu bulgu öğretmenlerin mesleki tecrübenin artmasıyla okullarda karşılaşılabilecek sorunlarla mücadele etme konusunda kendilerini daha yeterli gördükleri ve bu nedenle de güvenlik algılarının da olumlu yönde değişebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Okul mevcutları güvenlik algılarını etkileyen bir başka değişken olarak düşünülmektedir. Öğretmenlerin çalıştıkları okuldaki öğrenci sayısına göre güvenli okul algısının da değiştiği ve anlamlı bir fark oluşturduğu yine bu çalışmada görülmüştür. Okuldaki öğrenci mevcudu 1001 ve 1500 arası öğrencisi olan okullarda görevli olan öğretmenlerin güvenli okul algı düzeyi diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur. Öğrenci mevcudu kalabalıklaştıkça öğretmenlerin güvenlik algısının güçlendiği görülmektedir. Öğrenci mevcudu fazla olan okulların daha sistematik ve planlı işleyişe ihtiyaç duymaları bu algıyı güçlendirmiş olabileceğini düşünmektedir. Aynı zamanda öğrenci mevcudu fazla olan okulların öğretmen ve personel sayıları da fazla olduğu için sorumlulukların da geniş bir gruba paylaştırılmış olması, öğretmenlerin kendilerini iş yükü anlamında rahatlamalarına ve okul içinde kendilerini daha güvende hissedebileceklerini düşündürmektedir. Kalabalık okullara yönelik bu bulgu farklı çalışmalarla çelişkilidir. Barış (2018) okul mevcudu düşük olan okulların, öğrenci mevcudu fazla olan okullara göre okullarının daha güvenli olduğunu bulmuştur. Yine Türkmen (2004) büyük okulların küçük okullara oranla daha fazla güvenlik problemleri ve şiddet olayları yaşandığını ortaya koymuştur.

Çalışmanın bir diğer bulgusu olan öğretmenlerin görev yaptıkları okulların bina yaşına yönelik güvenlik algılarında bina yaşı ne kadar genç olursa güvenlik algılarının da o kadar yükseldiği görülmüştür. Doğal afetlerin yaşandığı ülkemizde eski ve bakımsız binaların afetlerden daha fazla zarar görmesi yeni binalara karşı güven algısını artırdığı şeklinde kabul edilebilir. Aynı zamanda yıpranmış, eski ve bakımsız okulların elektrik, duvar, kanalizasyon, merdiven gibi bina özelliklerinin tehlike yaratacağı, güvenlik algısını olumsuz etkileyeceği de açıktır.

Öğretmenler okulların daha güvenli hale getirilmesi konusunda hizmet içi eğitim süreçlerinden geçtikçe güvenliğe ilişkin daha fazla bilgi ve donanıma sahip olmalarının algılarını olumlu yönde değiştirdiği bulunmuştur. Öğretmenler tarafından risk ve güvenlik kavramlarının somutlaştırılması, bu süreci hayata geçirilebilir, olası sorunlar önlenabilir olarak görmelerinin kendilerini daha güvende hissettireceği açıktır. Öğretmenler güvenli okula yönelik hizmet içi eğitim süreçlerinden geçtikçe, kendilerini sorun çözebilen, önleyebilen hissettikçe algılarının da olumlu yönde değişebileceği düşünülmektedir. Bu konuda Çankaya, Yücel, Tan ve Demirkol (2014)'un yaptıkları çalışmada da benzer bulgu elde edilmiş ve öğretmenlerin bilgi ve beceri düzeyleri arttıkça okul güvenliği konusunda

kendilerini daha rahat hissettikleri ve krize müdahale konularında daha yetkin bulduklarını ifade etmişlerdir.

5. Öneriler

Araştırmanın sonuçları dikkate alınarak aşağıdaki öneriler sıralanmıştır.

1. Konu ile ilgili öğrenci, veli ve öğretmen boyutlarını ele alan geniş katımlı araştırmalar yapılabilir.
2. Mesleki kıdem yılı az olan öğretmenlerin okul güvenliği algılarının ve kuruma yönelik aidiyetlerinin artırılmasına yönelik MEB tarafından çalışmalar yapılabilir.
3. Doğal afetlerin sıklıkla yaşandığı ülkemizde okul binalarının düzenli denetimleri yapılarak, tespit edilen riskli binalar için gerekli tedbirlerin alınması öğretmen ve öğrencilerin kendilerini daha güvende hissetmelerine yol açabilir.
4. Okulların kriz yönetim planlarının önemi öğretmenlerle paylaşarak, acil kriz yönetimiyle ilgili eğitimler düzenlenebilir. Ayrıca hazırlanan kriz yönetimi planlarının işlevsel, uygulanabilir ve güncel olmaları konusu esas alınabilir.

Kaynakça

- Akan, D., & Zengin, M. (2019). Okul Güvenlik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 18(70).
- Akgün, S. & Başar, M. (2019). Okul Güvenliğine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (2) , 131-151 .
- Akpınar, B. & Köksalan, B. (2010). Olağanüstü haller ve okul. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 151-158
- Akyol, Y. E. (2015) Okul Güvenliği ile İlgili Yapılan Çalışmaların İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 1-12
- Başar, M., & Çetin, Ö. (2013). İlk ve ortaöğretim öğrencilerinin zorba davranışlara başvurma düzeyleri bu davranışları öğrenme ortamları üzerine bir araştırma. *NWSA-Education Sciences*, 8(4), 471-488.
- Barış, A. (2018). Okul Yöneticilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi: Kastamonu İli Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çankaya, İ., Yücel, C., Tan, Ç. & Demirkol, A. (2014). Lise müdürlerinin görüşlerine göre okul güvenliği açısından kampüs okulların önemi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 65-71.
- Çalık, T., Özbay., Erkan, S., Kurt, T., & Kandemir, M. (2009). İlköğretim okullarında okul iklimi, zorbalık prososyal davranışlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Kuram Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(60), 555-576.
- Demirtaş, i. Y. (2007). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Rol Beklentileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dönmez, B., & Özer, N. (2009). *Okul Güvenliği Güvenli Okul*. Nobel Yayıncılık
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(25), 63-74.
- Erçek, M. K., & Birel, F. K. (2019). Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Algılarının Örgütsel Güven ve Mesleki Bağlılıkları Üzerindeki Etkisi. *EKEV Akademi Dergisi*, (77), 279-296.

- Karakütük, K., Tunç, B., Bülbül, T., Özdem, G., Taşdan, M., Çelikkaleli, Ö., & Bayram, A. (2014). Genel ortaöğretim okullarının büyüklüğü ile okul iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 304-316.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademi Yayınları.
- MEB (2008) *EARGED Raporu*, Ankara
- Memduhoğlu, H.B., & Taşdan, M. (2008). Okul ve öğrenci güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3(34), 69-83
- Mwale, M. (2006). Safe schools for Teaching and Learning: Developing a school widedself- study process. Unpublished dissertation, Virginia polytechnic Institute and State University
- Nalbant, A., & Babaoğlan, E. (2016). Risk altındaki öğrenciler: Yozgat örneği. *E-uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 11-30.
- Turhan, M., & Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1), 121-142
- Turner, B. (2018). Safe And Civil Schools: The Study of Middle School Students Perceptions of Their Safety And The Effects of A School Safety Program. Doctoral Dissertation, Trevecca Nazarene University, ABD
- Türkmen, M. (2004), Orta öğretim kurumlarında okul güvenliği ile ilgili yaşanan sorunlar, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi.
- Yıldırım, S. (2017). Liselerde öğrenci ve öğretmenlerin güvenli okul iklimi algıları ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişki.